

OAN ƠI ÔNG ĐỊA

LS. Ngô Tăng Giao

Việc mình không làm mà bị người khác gán cho mình làm là một nỗi oan khiên. Không phạm tội mà bị coi là thủ phạm nên phải chịu tù tội và chịu hình phạt là bị kết án oan ức. Gặp trường hợp như vậy, người ta thường ví như nỗi oan của ông Địa.

Người ta kể lại chuyện tích ông Địa ấy như sau:

“Hồi xưa, ở một bến sông kia là nơi người ta thường đến gánh nước, tắm giặt. Cách đó chẳng xa tại một chỗ vắng vẻ có một ngôi miếu thờ ông Địa. Trong số những người thường ra bến sông, có một cô gái bị cha mẹ phát hiện chưa chồng mà lại có mang, có “bầu bì”, như vậy gọi là ‘có chửa hoang’, phạm ‘thuần phong mỹ tục’. Làng này và nhiều làng khác đặt ra những luật lệ gắt gao để phạt gia đình có con gái chửa hoang.

Do đó, cha mẹ tra hỏi cô gái mong tìm ra thủ phạm, để bắt thủ phạm cưới hỏi con gái của mình hầu tránh bị phạt vạ của làng xóm. Cô gái khai với cha mẹ hàng đêm cô ra bến sông gánh nước, những khi thanh vắng đã bị ông Địa dụ dỗ nên mới có mang, thủ phạm chính là ông Địa”. Cái tích “Oan ơ ông Địa” do đây mà có.

*

Ngồi tù oan gần 50 năm, từ tù Nhật chờ thi hành án lâu nhất thế giới

(Ông Iwao Hakamada.)

Ông Hakamada, nay đã 89 tuổi, từng là một võ sĩ quyền anh chuyên nghiệp. Năm 1966, ông bị cáo buộc giết hại một quản lý nhà máy cùng vợ và hai con nhỏ tại tỉnh Shizuoka. Bị kết án tử hình vào năm 1968, ông đã trải qua hơn 48 năm bị giam cầm, trong đó có hơn 45 năm sống dưới thân phận tử tù – nơi mà mỗi ngày ông đều phải sống trong tâm lý có thể bị đưa đi hành quyết bất cứ lúc nào.

Ngày 25/3 năm 2025, tòa án Nhật Bản xác nhận đã chi trả khoản bồi thường là 217,36 triệu yen (tương đương khoảng 1,44 triệu USD) cho ông. Tương đương khoảng 83 USD cho mỗi ngày ông bị giam giữ trong suốt gần nửa thế kỷ qua – mức cao nhất theo quy định pháp luật Nhật Bản về bồi thường án oan.

Trước đó, vào tháng 9/2024, ông Hakamada chính thức được tuyên trắng án trong phiên xét xử lại, sau khi tòa án xác định có sai lệch nghiêm trọng trong quá trình điều tra. Các bằng chứng buộc tội ông được cho là đã bị cảnh sát làm giả, đồng thời ông cũng phải chịu những cuộc thẩm vấn mang tính tra tấn và bị ép nhận tội trong tình trạng kiệt sức.

Ông là người thứ 5 trong lịch sử hậu chiến của Nhật Bản được tuyên vô tội sau một phiên xử lại, và cũng là trường hợp có thời gian bị giam giữ lâu nhất trong số đó. Vụ án của ông Iwao Hakamada là lời cảnh tỉnh sâu sắc về sự cần trọng và công bằng cần có trong mỗi phán quyết của ngành tư pháp.

Một công tố viên Nhật Bản tới nhà, cúi đầu xin lỗi ông Hakamada. Đây là lần đầu tiên một công tố viên đến trực tiếp xin lỗi ông Hakamada, người bị bắt năm 1966 với cáo buộc giết người. Tháng trước, ông Takayoshi Tsuda, cảnh sát trưởng tỉnh Shizuoka, cũng tới nhà và cúi gập người xin lỗi ông Hakamada trong khoảng hai phút.

(Trưởng công tố Hideo Yamada (trái)
cúi đầu xin lỗi ông Iwao Hakamada)

Thành phố bồi thường \$7.15 triệu cho ông ở tù oan gần 50 năm

Một thành phố ở Oklahoma (Mỹ) chấp nhận bồi thường \$7.15 triệu cho ông Glynn Simmons, 71 tuổi, phải ngồi tù gần 50 năm trong vụ giết người mà ông không phải là thủ phạm, luật sư của ông Simmons loan báo.

“Ông Simmons phải sống một thời gian bị thảm trong tù vì tội ác không phải do ông gây ra,” bà Elizabeth Wang, luật sư của ông, ra thông cáo báo chí cho hay.

Năm 22 tuổi, ông Simmons bị kết tội bắn chết bà Carolyn Sue Rogers, nhân viên tiệm rượu, trong vụ cướp tiệm này hồi năm 1974. Luật sư của ông cáo buộc hai điều tra viên Garrett và Shobert giấu bằng chứng mà lẽ ra có thể chứng minh ông Simmons vô tội.

Luật sư của ông Simmons cũng cáo buộc hai điều tra viên này làm giả báo cáo vụ nhân chứng nhận diện ông là nghi can. Ông ngồi tù 48 năm tới khi tòa Oklahoma County ra lệnh thả ông vào năm 2023 rồi sau đó xác nhận ông “thực sự vô tội.” Ông Simmons là người ngồi tù oan lâu nhất lịch sử Mỹ.

Một người khác, ông Don Roberts, cũng bị kết tội giết bà Rogers. Ban đầu, ông Roberts và ông Simmons bị kết án tử hình, nhưng năm 1977, Tối Cao Pháp Viện ra phán quyết giảm án còn chung thân. Ông Roberts được tạm tha năm 2008 và bản án kết tội ông hiện vẫn còn. Ông đang hy vọng cuối cùng sẽ được xác nhận vô tội như ông Simmons.

Ông Texas bị án tù oan gần 47 năm, nay tòa tuyên vô tội

Sau gần 47 năm bị án tù, nay Tòa Phúc Thẩm Hình Sự Texas giải oan cho Kerry Max Cook về tội sát hại Linda Jo Edwards năm 1977. Tòa tuyên bố ông vô tội cho tội trạng làm ông phải ngồi tù gần 20 năm.

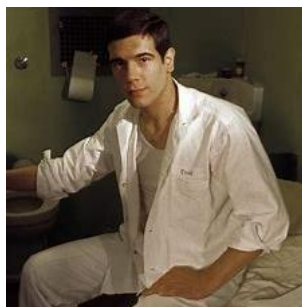
“Vụ án này đầy rẫy những cáo buộc về hành vi sai trái của Tiểu Bang, đưa tới kết cuộc gạt qua một bên hành động kết án Bị Cáo,” Thẩm Phán Bert Richardson viết trong ý kiến tòa án công bố, trong đó cho thấy rõ, rằng bằng chứng có lợi cho Cook bị che giấu và một số bằng chứng được trình bày trong phiên tòa đầu tiên xét xử ông năm 1978 sau đó được tiết lộ là sai trái.

Vụ án gồm có ba phiên tòa và nhiều lần kháng cáo, trong đó có cả đệ trình lên Tối Cao Pháp Viện.

Cook bị buộc tội hiếp dâm, sát hại và cắt xẻo Edwards, 21 tuổi, năm 1977 tại Tyler, Texas. Paula Rudolph, bạn chung phòng của Edwards, phát giác bà trong phòng ngủ. Cook sống trong khu chung cư chung với nạn nhân, bỗng chốc hóa thành nghi can. Vết tích dấu vân tay trên cửa kéo ở hiên nhà Edwards trùng khớp với Cook. Phân tích khoa học cùng lời khai của chuyên gia bác bỏ tuyên bố cho rằng dấu vân tay “vừa xuất hiện” trên cửa hiên.

Cook bị kết án tử hình tại phiên tòa đầu tiên năm 1979, nhưng sau đó bản án của ông bị lật ngược trong lúc kháng cáo. Năm 1992, phiên tòa thứ hai kết thúc nhưng không có hồi kết khi bồi thẩm đoàn không thể đưa ra phán quyết nhất quán. Phiên tòa thứ ba năm 1994

kết thúc với một bản án mới và là án tử hình. Tòa Phúc Thẩm Hình Sự Texas đảo ngược phán quyết thứ hai vào năm 1996, tuyên bố hành vi sai trái của cảnh sát và công tố viên.

Năm 1999, kết quả xét nghiệm DNA trên quần lót của Edwards không trùng khớp với Cook.

Edward Scott Jackson, tù nhân bị giam giữ tại Nhà Tù Quận Smith và là chứng nhân chính trong phiên tòa đầu tiên, khai rằng Cook từng nói với ông rằng chính Cook là người giết Edwards. Sau đó, Jackson rút lại lời khai, nói rằng, “Tôi khai gian để tự cứu lấy mình.” Jackson thừa nhận nói dối để đổi lấy một bản án nhẹ hơn.

Trước phiên tòa xét xử lần thứ tư diễn ra năm 1999, Texas đề nghị Cook chấp nhận thỏa thuận nhận tội sát nhân “không phản kháng”. Ông bị kết án 20 năm tù và được tính vào thời gian đã thụ án, thành ra nhờ vậy mà ông được phóng thích. Tuy nhiên, bản án của ông vẫn giữ nguyên.

Kerry Cook vẫn khẳng định ông vô tội trong gần ấy thời gian xét xử và nay chính thức được tuyên bố vô tội trong vụ sát hại Edwards.

“Cook phải quần quai trong gần 50 năm và không gì có thể trả lại thời trai trẻ cho ông ấy,” một trong những luật sư của Cook, Glenn Garber thuộc tổ chức Sáng Kiến Giải Tội, cho biết.

“Quyết định cuối cùng và dứt khoát đó là xóa tên Cook khỏi bản án, đồng thời ghi lại hành vi sai quấy vô lý và không dứt của Tiểu Bang,” Garber cho biết. “Điều quan trọng là người dân Tyler, Quận Smith và thế giới hiểu được trò hề

công lý này và nhìn nhận vụ án đúng bản chất từ trước tới nay – một cuộc săn lùng phù thủy đáng lo ngại do nhà chức trách tiểu bang dựng lên.”

Từ 1973 cho tới 2024, Cook, năm nay 68 tuổi, là một trong ít nhất 199 người chịu án oan sai bị tuyên án tử hình và được minh oan, theo Trung Tâm Thông Tin Án Tử Hình. Từ hình là bản án hợp pháp tại 27 tiểu bang.

Phụ nữ ngồi tù oan lâu nhất nước Mỹ được thả sau 43 năm tù

Một phụ nữ ở Missouri, bị kết tội giết người oan và phải ngồi tù 43 năm, được thả ra. Bà Sandra Hemme, 64 tuổi, ra khỏi nhà tù ở Chillicothe. Bà đoàn tụ với gia đình ở công viên gần đó. Bà ôm em gái, con gái và cháu ngoại.

Bà Hemme là phụ nữ ngồi tù oan lâu nhất nước Mỹ, theo luật sư của bà tại tổ chức bắt vụ lợi Innocence Project.

Chánh Án Ryan Horsman phán quyết luật sư của bà Hemme đưa ra “bằng chứng rõ ràng và thuyết phục” rằng bà “thực sự vô tội,” rồi ông Horsman hủy bỏ bản án kết tội bà Hemme.

Bà Hemme từ chối gặp gỡ báo chí sau khi được thả ra. Ông Sean O’Brien, luật sư của bà, cho hay bà sẽ đi thẳng tới bệnh viện thăm cha bà đang được điều trị suy thận.

Bà Hemme bị kết án chung thân và bị giam trong vụ bà Patricia Jeschke, nhân viên thư viện, ở St. Joseph, Missouri, bị đâm chết năm 1980.

(Bà Sandra Hemme)

Ông Andrew Bailey, bộ trưởng Tư Pháp ngăn cản thả bà Hemme do bà hai lần phạm tội bạo lực trong tù và lãnh thêm hai bản án 2 năm và 10 năm.

Sau khi xem xét kỹ lưỡng, Chánh Án Horsman kết luận bà Hemme bị ảnh hưởng nặng do thuốc an thần và đang trong “tình trạng tâm thần dễ bảo” lúc bị điều tra viên thẩm vấn trong bệnh viện tâm thần sau khi xảy ra vụ sát hại

Luật sư của bà cho hay, lúc thú tội, bà “cứ ừ, ừ, khi bị hỏi những câu mang tính gợi ý.” Ngoài việc bà Hemme thú tội, không có bằng chứng bà dính líu tới vụ này, công tố viên thừa nhận ở tòa.

Trong khi đó, Sở Cảnh Sát St. Joseph bỏ qua bằng chứng cho thấy nghi can là ông Michael Holman –cảnh sát viên qua đời năm 2015– và phía công tố không nhận được kết quả điều tra của FBI có thể giải oan cho bà Hemme, Chánh Án Horsman kết luận.

Theo bằng chứng trình lên Chánh Án Horsman, người ta thấy xe pickup truck của ông Holman trước nhà nạn nhân Jeschke, ông cố dùng thẻ ngân hàng của nạn nhân, và đôi bông tai của nạn nhân được tìm thấy ở nhà ông.

Người đàn ông da đen được trả tự do sau 43 năm ngồi tù oan

Một thẩm phán tòa án ra lệnh trả tự do ngay lập tức cho ông Kevin Strickland là người đàn ông da đen đã ngồi tù 43 năm qua vì tội giết 3 người.

Năm 1979, ban bồi thẩm -tất cả thành viên là người da trắng- đã buộc ông Strickland tội giết 3 người tại thành phố Kansas và tuyên ông án tù chung thân.

Ông Strickland luôn quả quyết ông vô tội. Đầu năm 2021, văn phòng công tố mới đồng ý rằng ông đã bị kết tội oan. Sau 43 năm ngồi sau song sắt đã khiến ông Strickland trở thành một trong nhóm những tù nhân thụ án oan lâu nhất ở Mỹ.

Liên quan đến việc 3 người bị trói và bắn chết vào ngày 25-4-1978 tại Kansas, ông Strickland bị kết tội chỉ sau 2 phiên xét xử.

Nạn nhân còn sống duy nhất trong vụ án trên, bà Cynthia Douglas, đã khai ông Strickland là 1 trong 4 người đàn ông thực hiện vụ nổ súng. Tuy nhiên, sau đó bà Douglas đã rút lại lời khai.

(Ông Kevin Strickland)

Hai trong số những nghi phạm bị buộc tội trong vụ án nói ông Strickland không liên quan đến vụ việc và xác nhận hai người đàn ông khác đã tham gia vụ án. Ngoài ra, cũng không có bằng chứng cho thấy ông đã phạm tội. Ông cũng đã cung cấp chứng cứ ngoại phạm tại thời điểm xảy ra án mạng.

Ông Strickland bị buộc tội chỉ bằng lời khai của nhân chứng Douglas” Nhưng sau đó gười này đã rút lại lời khai của mình.

Công tố viên Jean Peters Baker đã hoan nghênh quyết định của tòa: "Cuối cùng, điều này mang lại công lý cho một người đàn ông đã phải chịu đựng rất nhiều đau khổ do kết án oan".

Vì 46 năm tù oan cụ ông Mỹ được bồi thường 1,5 triệu USD

Năm 1972 ông Phillips bị kết án chung thân vì tội giết người và cướp có vũ trang. Ông bị kết tội giết người vì cáo buộc lời Gregory Harris ra khỏi xe và bắn chết ông này. Anh rể của nạn nhân nói với các nhà điều tra rằng ông đã thấy Phillips bàn về vụ giết người trong một quán bar.

Phillips khẳng định bản thân vô tội và nói với luật sư rằng ông đã chết trong tù còn hơn nhận tội mà mình không gây ra.

Năm 2010, một người tên Richard Polombo thừa nhận đã giết Harris. Phillips được trả tự do vào tháng 3/2018, vào tù khi mới 27 tuổi và hiện đã tới tuổi 73. Luật sư của Phillips đang tiếp tục đấu tranh để ông được trắng án tội thứ hai là cướp có vũ trang.

Tổng chưởng lý tiểu bang thông báo ông Phillips sẽ nhận được khoản bồi thường 1,5 triệu USD cho thời gian ngồi tù oan. Ông Phillips trở thành một người chịu án tù oan lâu nhất ở Mỹ.

Theo Đạo luật bồi thường của tiểu bang ông Phillips nhận được 50.000 USD/năm cho 30 năm ngồi tù oan.

Hai anh em da màu phải ngồi tù oan về cái chết của một bé gái

Bồi thẩm đoàn quyết định bồi thường hai anh em da màu Henry McCollum và Leon Brown 31 triệu USD mỗi người, tương đương khoảng thời gian họ phải ngồi tù oan về cái chết của một bé gái. Bồi thẩm đoàn còn trao thêm cho hai anh em 13 triệu USD tiền bồi thường tổn thất khi ngồi trong tù. Tổng cộng là 75 triệu USD

Hai anh em này (cùng cha khác mẹ) lần lượt bị kết án tử hình và chung thân ở độ tuổi 19 và 15 vào năm 1983. Hai anh em bị kết tội oan về sự việc một bé gái da màu 11 tuổi bị hãm hiếp và sát hại khi ấy.

Cả hai được tại ngoại vào năm 2014 sau khi kết quả xét nghiệm DNA chỉ ra hung thủ thực sự. Kể từ năm 2015, hai anh em bắt đầu theo đuổi các vụ kiện chống lại các điều tra viên đã ép họ nhận tội. Số tiền 75 triệu USD hai anh em nhận được là một trong những khoản bồi thường lớn nhất cho người chịu oan sai tại tiểu bang Bắc Carolina.

Sau 30 năm oan sai, tù nhân Mỹ được tuyên 'vô tội'

Năm 2025, thẩm phán tuyên bố Humberto "Beto" Duran, 51 tuổi, vô tội trong vụ sát nhân liên quan tới một băng đảng xảy ra tại Los Angeles năm 1993.

Gần ba thập niên trước, Duran bị kết tội sát hại Albert Gonzalez (17 tuổi) khi chỉ dựa vào lời khai từ một chứng nhân duy nhất. Ông bị kết án 25 năm cho tới chung thân. Lúc đó, Duran mới 19 tuổi.

Luật sư đại diện cho Duran nói rằng thân chủ bị gài bẫy trong vụ án mạng liên quan tới Gonzalez. Chứng nhân duy nhất trong vụ án đã rút lại lời khai và vụ án của Duran được bãi bỏ năm 2024.

Chứng nhân lúc bấy giờ 17 tuổi, khai rằng cảnh sát ép bà phải chỉ đích danh Duran là hung thủ. "Tôi biết Beto vô tội," bà viết trong một bản khai hữu thệ: "27 năm qua, chưa một ngày nào tôi ngủ yên sau khi đẩy một người vô tội lâm cảnh tù đầy." Duran sẽ được thông báo mức bồi thường cho thời gian chịu án oan.

Liu Zhonglin người được cho là chịu án tù oan lâu nhất ở Trung Quốc.

Liu bị bắt vào tháng 10/1990, lúc mới 22 tuổi. Ông bị cáo buộc sát hại Zheng Dianrong, 18 tuổi, và thi thể nữ nạn nhân được phát hiện ở một con sông. Liu ban đầu bị tuyên án tử hình treo vào năm 1994, sau đó được chuyển thành án chung thân. Suốt thời gian bị giam, ông luôn khẳng định mình vô tội.

Tháng 1/2016, Liu được trắng án sau phiên tái thẩm kéo dài 4 năm. Cuối cùng Liu được trả tự do vào tháng 4/2018 với lý do "không đủ bằng chứng".

Liu Zhonglin, 50 tuổi được Tòa trao khoản tiền bồi thường oan sai 4,6 triệu tệ (670.000 USD). Tiền trên bao gồm 1,9 triệu tệ "gây tổn thất về tinh thần" và 2,5 triệu tệ vì "làm mất tự do cá nhân". Tính ra mỗi ngày ngồi tù, Liu nhận được 500 tệ tiền đền bù. Dù hài lòng với khoản bồi thường, Liu vẫn than thở là đã "bị tước đoạt mất những ngày đẹp nhất cuộc đời"

Mới chỉ sơu tầm nơi đây một số vụ án bị xử oan. Chắc chắn là còn nhiều vụ "Oan Ơi Ông Địa" khác nữa trên khắp thế giới!

